

Vertaling en voorwoord door José Been

wielercommentator

Nawoord Chad Haga

zoon van Chris, ploeggenoot van Tom Dumoulin

HET WAS EEN MOOIE RIT

CHRIS HAGA

*De geestelijke reis
van een
wielerliefhebber
met kanker*

Voor de bijbelteksten is gebruikgemaakt van de NBV
(Nieuwe Bijbelvertaling), tenzij anders aangegeven.

HET WAS EEN MOOIE RIT

Copyright © 2018 by Chris & DeLayne Haga
Originally published in English under the title *Cancer on Two Wheels*
Published by arrangement with DeLayne A. Haga,
2600 Aspen Drive, McKinney, Texas 75070, VS.

Copyright © 2019, Uitgeverij Gideon
Auteur: Chris Haga, samengesteld door DeLayne Haga
Vertaling: José Been
Typografie: Coco Bookmedia, Amersfoort
Jaar van uitgave: augustus 2019

Uitgave: Gideon, Hoornaar, Nederland
ISBN: 978-90-5999-145-3
NUR: 402/707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een databank, of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan ook – elektronisch, mechanisch, gekopieerd, gescand of op enige andere wijze – behalve voor korte citaten in recensies of artikelen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording, scanning, or other – except for brief quotations in critical reviews or articles, without the prior written permission of the publisher.

Voor onze zonen Chad en Shane,

een vader had zich geen betere *domestiques**
kunnen wensen.

Voor al onze gebedsstrijders,

jullie namen ons op de schouders, terwijl jullie
knielden in gebed.

En voor God,

moge uw naam verheerlijkt worden.

* *Domestiques* (Frans voor ‘knecht’) zijn wielrenners die hun sport beoefenen ten behoeve van het team en de leider van het team (kopman). Zijn of haar doel is niet om de race te winnen, maar om het team of de kopman te laten winnen. Een knecht in het wielrennen zorgt ervoor dat de kopman zo goed mogelijk uit de wind wordt gehouden, wordt geholpen bij pech en zo nodig wordt voorzien van gevulde bidons en energierijke voeding. Wanneer het team of de kopman wint, delen de knechten in de overwinning. (red.)

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord door DeLayne Haga 11

Voorwoord door José Been 14

Diagnose 18

Vragen 20

Wingmen 22

De vijgenboom 25

In het oog van de orkaan 27

Pepper 29

Veranderingen 31

De juiste versnelling 33

Volle verzeek'ring 35

Vrienden 38

Hoop: deel 1 40

Hoop: deel 2 43

Hoop: deel 3 45

Hoop: deel 4 47

Hoop: deel 5 49

Hoop: deel 6 51

Baalgedachten 53

Ik zal je een geheimpje vertellen 55

Area 51 57

Achteruitkijkspiegels 60

It's a wonderful life 62

Mijn psalm	64
Het proces	65
Oude verhalen: Noach	67
De meest geweldige man die ik ooit heb gekend	69
In een wolk	72
Een vader, een zoon en zijn fietsen	74
Gebeden	76
Levenslang	78
Meer dan ik aankan	80
De zonde en de liefde hielden Hem daar	82
De juiste mensen, de juiste plek, de juiste tijd	84
Dromen najagen	86
Natte voeten	88
Grenzen	90
Wat kanker me heeft geleerd	92
Wind in de rug	94
Nog één heuveltje	96
Twijfels	98
Op de pedalen staan	99
Bedoeling: deel 1	101
Wat een uitzicht	103
B-52	104
Een gebroken vat	106
De weg terug	108
Worsteling met satan	110
De volgende stap	112
De pottenbakker en zijn klei	113
21 jaar	114
Bedoeling: deel 2	118
Onzekerheid	118
De lessen van een lege batterij	119
Niet de geur van vuur	121
Snoeien	123
Diepe wortels	124
Broodkruiden rapen	126

Bergtoppen en dalen	128
Grapefruit	129
Een harnas passen	131
Stel me maar op, coach	133
Wanneer dromen elkaar kruisen	135
God en pick-uptrucks	141
Geen aanwijzing voor ziekte	144
Zo taai als leer	146
De beste	148
Leren vliegen	150
Niet loslaten	152
Dertig jaar	154
Onbekend land	157
Een verzameling willekeurigheden	159
Bekertjes	162
Ongeloof	164
Levende psalm	166
Vakantie	168
Vijf jaar gehaald	169
Ben ik een dwaas geweest?	172
Een mooie rit	174

Maak je geen zorgen - door DeLayne Haga	177
Het laatste woord - door DeLayne Haga	179
Nawoord: Deze is voor jou, pap! - door Chad Haga	181
Nawoord: Eerbetoen - door Shane Haga	185
Appendix: Longkanker; statistieken en symptomen	187
Over de auteur	189

VOORWOORD

DOOR

JOSÉ BEEN

Ik zal het maar meteen eerlijk zeggen... Ik ben niet opgegroeid met het geloof of de Bijbel. Ik moet zelfs soms nadenken of een bijbelboek nu in het Nieuwe Testament of het Oude Testament staat. In de kerk, waar ik heel soms kom, kijk ik mee met de persoon naast me, hoe ver hij heeft gebladerd in zijn Bijbel en dan probeer ik het desbetreffende boek te vinden voordat de dominee met zijn preek begint.

Ik kende veel van de teksten die Chris Haga in zijn boek gebruikt niet, maar ik schreef ze woord voor woord over. Behalve eentje, die ik voor het eerst in een wachtkamer van het ziekenhuis hoorde...

Toen ik in 2008 op 29-jarige leeftijd de diagnose borstkanker kreeg, was er geen God in mijn leven. Nou ja, die was er wel maar ik wist dat dus niet. Ik weet wel dat ik tijdens een eenzame en verdrietige periode tijdens mijn studententijd in Amsterdam eens gezocht heb naar een kerk in de hoop daar 'iets' te vinden, maar daar is uiteindelijk niets van gekomen.

In december 2008 was ik op een grauwe, regenachtige dag in het ziekenhuis van Leiden. Ik had net gehoord dat er een tumor in mijn rechterborst was gevonden en wachtte op de chirurg die me het behandelplan uit de doeken zou doen. Tegenover me zat een oudere vrouw. Ik denk dat ze minstens tachtig jaar oud was. Ze zei: 'Mijn kind, mijn moeder zei vroeger altijd al dat we ons geen zorgen voor de dag van morgen moeten maken. Morgen redt zich wel en iedere dag heeft genoeg aan zijn eigen last.'

Tijdens mijn behandelingen ervoer ik relatieve rust. Ik was nooit

in paniek en de gedachte aan doodgaan kwam niet bij me op. De chemo's gingen eigenlijk best gemakkelijk.

Na vier van de zes kuren stuurde mijn beste vriendin me het gedicht 'Voetstappen in het zand'. Dat was het! Ik had me gedragen gevoeld. Voor het eerst kwam er een godsbesef in me. God had mij gedragen toen het het moeilijkst was. Ik raakte er vervuld van en kreeg van haar een Bijbel.

'Waar moet ik beginnen met lezen?' vroeg ik haar. 'Ik ben niet zo thuis in deze materie.'

'Begin maar met de evangeliën, die zijn het toegankelijkst.'

Ik begon met Matteüs en in hoofdstuk 6 stond juist die tekst van de oude mevrouw in de wachtkamer.

Ook voor Chris heeft juist deze tekst een bijzondere betekenis. Toen deze passage in het boek voorbijkwam kon ik niet anders dan glimlachen. Het was niet de eerste keer dat ik ermee werd geconfronteerd. En ook niet de laatste. Die tekst is een rode draad in mijn leven geworden.

Sinds die dag in de wachtkamer is mijn geloof gegroeid en groeit het nog steeds. Ik kan het rationeel niet verklaren maar het is er gewoon. Soms snel en soms kabbelend als een rustig beekje. Toen ik vorig jaar een moeilijke periode doormaakte op mijn werk en ik besloot mijn baan op te zeggen om het onbekende en onzekere tegemoet te gaan, kwam dit boek op mijn pad. Ik had nog nooit een boek vertaald, maar na een korte proefvertaling gaf Uitgeverij Gideon me deze kans.

Chris hoopte dat zijn verhaal anderen zou raken, inspireren en bemoedigen. Hij hoopte met alles wat in hem was dat dát de reden was dat God de kanker op zijn pad had gebracht. Ik kan je zeggen dat Chris hierin is geslaagd. Het vertalen van dit boek ervoer ik niet als werk. Nee, het was iets waar ik elke dag enorm naar uitkeek. Over welke nieuwe bijbelteksten en verhalen zou ik vandaag weer iets leren door de woorden van Chris? Welk inzicht over hoe God werkt zou deze dag op mijn pad komen? Ze kwamen elke dag precies op het juiste moment. Of het nu om hoop ging, om vergeving of het zoeken van troost in kleine dingen, dagelijks inspireerde en bemoedigde zijn verhaal mij.

Voor mij is het verhaal van Pepper één van de meest troostrijke verhalen in het boek; een hond die vrolijk in een fontein tegenover het ziekenhuis speelt. Chris had God gebeden hem een klein lichtpuntje op een moeilijke dag te geven. Chris zag de onbezorgdheid en vreugde van Pepper en werd erdoor bemoedigd.

Het zit hem in kleine dingen. Omdat ik niet uit die christelijke hoek kom en ik werkelijk nog nooit van bijbelboeken als Maleachi en Titus had gehoord, vond ik veel troost en herkenning in de verhalen van Chris. Het is geen zware kost. Nee, hij laat juist in de alledaagse verhalen zien hoe hij God heeft ervaren en hoe God in en door hem werkte.

Ik had het geluk te genezen van kanker en ben inmiddels tien jaar verder. Er zijn sinds die tijd veel mooie dingen op mijn pad gekomen. Mijn vertrouwen in God groeit. Steeds vaker zie ik dat Hij me op het goede pad leidt en dat ik mag vertrouwen dat mijn beslissingen juist zijn.

Ik vind troost in muziek van de onlangs aan borstkanker overleden zangeres Kinga Bán. Zij schreef het nummer 'Vandaag'. 'Dit is vandaag, het is alles wat je hebt. Morgen komt later en gisteren is alweer weg.' Juist dit lied is gebaseerd op de woorden in Matteüs 6. Vandaag was ook het enige dat Chris in zijn ziekte had. Vandaag en God. Hij leefde zo duidelijk in het vandaag, omdat hij simpelweg geen andere optie had. Gisteren was voorbij en of er een morgen kwam, was maar de vraag.

De link tussen het verhaal van Chris en mij, is zijn zoon Chad Haga die profwielrenner is. Ik kende hem alleen als die jongen die door een Britse toerist overhoop werd gereden tijdens een trainingskamp in Spanje (begin 2016). Toen Chad dit jaar de laatste etappe won van de Giro d'Italia voelde het alsof ik precies wist wat er door hem heen ging. En dat gevoel bleek juist.

Het verhaal van Chris Haga maakt je deel van de familie, maar niet op een voyeuristische manier. Je voelt je welkom in het gezin. Je leeft al die jaren mee en wordt deel van de kleine overwinningen en de grote verliezen die ze samen in het ziekteproces meemaken. Dat gaat niet op een meelijwekkende manier. Nee, in alle voor- en tegenspoed

zijn de kracht en het rotsvaste geloof van Chris en DeLayne Haga het belangrijkste. Er wordt nooit een appèl op medelijden gedaan. Natuurlijk is er soms wanhoop, maar na wanhoop komt altijd hoop. Zelfs na de grootste wanhoop, het sterven, is er die inspirerende hoop dat genezing volgt bij Hem.

Hoop en verdriet liggen dicht bij elkaar. DeLayne, Chad en Shane moeten door zonder man en vader. Maar laat ons vooral de hoop en het vaste geloof van Chris onthouden en daar de moed uit putten in welke moeilijke situatie we ons ook bevinden.

Het verhaal van Chris heeft mij persoonlijk diep geraakt. De kracht die spreekt uit zijn getuigenis zal iedereen raken. Een op de drie Nederlanders krijgt immers te maken met de ziekte kanker. Iedereen kent wel iemand in zijn omgeving die ermee leeft.

Ik vermijd het woord 'strijd' zoveel mogelijk bij kanker. Hoewel Chris duidelijk het woord 'battle' gebruikt en dat ook zo ziet, kijk ik er toch iets anders tegenaan. Strijd impliceert dat er winnaars en verliezers zijn. Dat je als verliezer niet hard genoeg hebt gestreden. Ik heb daar persoonlijk al tien jaar moeite mee. Heb ik dan harder gevochten dan Chris of Kinga? Onzin. Kanker is volgens mij geen kwestie van strijd. Met kanker kun je geluk hebben of brute pech. Wat je vervolgens met die pech of dat geluk doet, is een persoonlijke keuze. Chris zette zijn pech in om je een zeer persoonlijk geloofsverhaal te vertellen en zo – zelfs na zijn dood – mensen te blijven inspireren.

Leven in het vandaag zoals Jezus vertelt in Matteüs 6 is wat ik dagelijks probeer. Geniet van wat vandaag brengt. Sta niet te lang stil bij gisteren want gisteren is geweest en niet meer te veranderen. En maak je niet te lang zorgen over morgen want morgen is pas na vandaag. Dat is wat ik van Chris Haga en van Kinga Bán, want ook haar naam wil ik blijven noemen, heb geleerd. Twee mensen die getroffen werden door brute pech maar door hun woorden en muziek vele mensen dichterbij Hem hebben gebracht. Inclusief mijzelf.

José Been, wielercomentator

DIAGNOSE

31 JULI 2010

Het werd op 30 juli 2010 om half vier 's middags officieel: ik heb longkanker. Het zijn drie woorden waarvan ik nooit had verwacht dat een arts me die zou meedelen.

Een vraag die velen me stelden, was: 'Hoe begon het?' Toen ik in april een rondje aan het fietsen was, voelde ik op de terugweg naar huis een kriebel in mijn keel en had ik een kuchje. Ik besteedde er weinig aandacht aan. Het waren vast allergieën. Maar het kuchje werd met de week erger. Begin mei kreeg ik een verschrikkelijke hoestbui op het werk. Ik ging naar de dokter en die stelde vast dat ik een luchtwegontsteking had. Hij gaf me antibiotica mee. Die week voelde ik me wel beter worden, maar de hoest bleef.

Half mei namen mijn vrouw DeLayne en ik haar moeder mee naar Atlanta om familie te bezoeken. Ik voelde me prima, maar die hoest bleef. Nadat we terug waren in Dallas werd het weer erger, dus ging ik weer naar de huisarts. Hij liet een paar röntgenfoto's maken en stelde een longontsteking vast. Ik kreeg weer antibiotica mee en moest tien dagen later terugkomen om te laten controleren of de longontsteking was verdwenen. Bij die controleafspraak bleken mijn longen schoon maar ik had nog steeds last van die hoest. Volgens de huisarts was dat normaal bij een longontsteking.

Gedurende de drie weken na die doktersafspraak bleef ik lekker fietsen. Wanneer ik reed, merkte ik dat mijn luchtwegen opengingen en dat ik beter kon ademen. Op 5 juli stond ik vroeg op om een rondje te rijden. Ik reed bijna dertig kilometer en voelde me super. Ik durf

bijna te zeggen dat ik me snel voelde. Het stond buiten kijf dat ik me in twee maanden tijd niet zo goed had gevoeld en dat ik eindelijk over die longontsteking heen was.

Diezelfde ochtend werden er opnieuw röntgenfoto's gemaakt en had ik een afspraak met de huisarts. Ik raakte bijna in shock toen hij binnenkwam en me vertelde dat ik niet alleen nog steeds een longontsteking had, maar dat het nog erger was. Hij gaf me de naam van een longarts en drukte me op het hart dat ik zo snel mogelijk een afspraak moest maken.

De maand juli kenmerkte zich door bezoeken aan de longarts en het maken van CT-scans en het nemen van biopsies. De laatste biopsie bevestigde dat ik een niet-kleincellige adenocarcinoom in mijn rechterlong heb. Op dit moment is een operatie niet mogelijk vanwege de locatie van de tumor en de manier waarop deze groeit. We gaan op zoek naar andere behandelmogelijkheden.

Op de dag van de diagnose is er een foto van mij genomen. Ik zit op mijn wegfiets. Een paar jaar geleden ben ik met wielrennen begonnen toen de jongens dat ook deden. Het leek me leuk om samen met hen te rijden. Dat hield ik niet lang vol. Het doel werd uiteindelijk om hen in het zicht te houden. Tot nu toe zeggen de artsen dat ik vooral door moet blijven fietsen, zolang ik dat wil.

De ochtend na de diagnose stapte ik weer op. Ik reed wat verder dan ik normaal deed. Ik bedacht me dat als ik steeds een stukje verder zou gaan dan normaal, dat een kleine overwinning op de kanker zou zijn. Na deze maand pak ik mijn overwinningen waar ik kan.

Ik beloof deze blogs zo luchtig mogelijk te houden. Ik zal proberen niet te preken maar God opent nu al mijn ogen, dus wees voorbereid.

VRAGEN

2 AUGUSTUS 2010

Ik ben aan het leren hoe ik moet omgaan met iets waar elke kankerpatiënt mee te maken krijgt: eindeloos veel vragen. Vragen van artsen, verpleegkundigen, vrienden, familie. De ergste zijn de vragen die je zelf hebt. Dat zijn de vragen die je 's nachts wakker kunnen houden, ondanks slaapmedicatie. Om een betere nachtrust te krijgen, zal ik er hier een paar de revue laten passeren.

Waarom ik?

Volgens de arts hoor ik bij een hele kleine groep mensen die geen van de risicofactoren heeft, maar wel longkanker ontwikkelt. Mijn vader heeft drie verschillende soorten kanker gehad en mijn zus genas van borstkanker. Voor degenen die al vermoedden dat ik anders was; nu weet je het, ik ben genetisch gemodificeerd.

Nee, alle gekheid op een stokje. De vraag kan ook zijn: *waarom ik niet?* Ik denk niet dat ik dusdanig speciaal ben, dat ik gegarandeerd kankervrij zou blijven. Ik kan het net zo goed krijgen als ieder ander. Tot nu toe heeft God me zijn volledige plan niet geopenbaard, dus ga ik hier stap voor stap en dag voor dag doorheen.

Hoewel ik accepteer dat er geen antwoord op deze vraag bestaat en ik er niet te lang bij stil probeer te staan, geef ik toe dat ik zondagavond wel zo'n moment had. DeLayne, onze jongste zoon Shane en ik gingen een broodje halen. Toen we naar het restaurant liepen, zag ik een man met flink overgewicht een sigaret roken. Toch dacht ik: *en ik ben degene met longkanker?*

Moet ik boos zijn op God?

Nee, dat denk ik niet. Als ik boos zou moeten zijn, zouden Adam en Eva in aanmerking komen. God plaatste hen in een volmaakte wereld. 'Helaas' gaf Hij hun een vrije wil en maakten ze er een zootje van. Het resultaat is dat er nu slechte dingen in de wereld zijn. Gelukkig gaf God ook zijn enige Zoon als de weg naar verlossing en het eeuwige leven. Ik kan me niet voorstellen hoe ik door deze situatie heen zou moeten, zonder te weten dat mijn uiteindelijke thuis in de hemel is.

Word ik weer beter?

Ik geloof oprecht dat ik zal genezen. Sommige mensen zullen me nu compleet voor gek verklaren, maar dit is werkelijk gebeurd: het was de zondag na de CT-scan die twee tumoren in mijn rechterlong aan het licht bracht. Shane en ik gingen naar de kerk en namen plaats. Ik bekeek de liturgie en zag het thema van de preek: 'Genezen van een langdurige ziekte'. Zomaar, uit het niets, hoorde ik een stem die me zei: 'Het zal een lange, zware strijd worden, maar je zult genezen.' Het was geen luide, roepende stem. Ik denk dat het die stille, zachte stem is die we allemaal willen horen.

Kun je je mijn verbazing voorstellen toen de longarts me vandaag zei: 'Ja, je hebt kanker en het zal een lange, zware strijd worden.'

Toeval? Nee, dat denk ik niet.

NAWOORD:

‘DEZE IS VOOR JOU, PAP!’

DOOR CHAD HAGA

Toen me werd gevraagd of ik een nawoord wilde schrijven voor de Nederlandse vertaling van de blogs van mijn vader, voelde ik weerstand. Ik had al meer dan genoeg gerouwd sinds hij overleed. Om een nawoord te schrijven, zou ik eerst het boek moeten lezen. De meeste blogs had ik nog nooit gelezen, en ik wist dat het pijnlijk voor me zou zijn om dat nu te doen. En dat bleek maar al te waar.

Tijdens het lezen moest ik geregeld mijn tranen wegvegen, maar ik merkte dat ik net zo vaak moest lachen om de herinneringen die me bij het lezen te binnen schoten. Al die verhalen van en over mijn vader waren mooi.

Het verhaal van hoe ik professioneel wielrenner werd, is het verhaal over mijn relatie met mijn vader. Zoals hij zelf schreef in zijn blog ‘Wanneer dromen elkaar kruisen’, was hij zijn hele leven lang al gek op honkbal. Mijn broer en ik konden nog maar net lopen of we liepen al met onze vader in de tuin te honkballen. Mijn vader offerde zijn tijd op om ons alles te leren en ons te helpen onze techniek te verbeteren. Hij pushte ons niet om beter te worden zodat hij kon pronken met onze honkbalkwaliteiten. Wat hij voor ogen had, was dat wij zelf het beste uit onszelf naar boven zouden halen. Hij zou ons altijd door dik en dun steunen, voor welke sport we ook kozen. Dat bewees hij toen wij een voorkeur voor wielrennen ontwikkelden.

Ik kan het niet helpen dat ik voortdurend zat te grijnzen toen ik las en terugdacht aan alle ritten die we samen maakten. Shane en ik zaten hem voortdurend te plagen, zoals alleen kinderen dat kunnen. Hij nam

APPENDIX: LONGKANKER

STATISTIEKEN EN SYMPTOMEN

- 10-15% van mensen die longkanker krijgen, hebben nooit gerookt.
- 60-65% van alle nieuwe gevallen van longkanker zijn mensen die nooit hebben gerookt of vroeger hebben gerookt.*

De kenmerken en symptomen van longkanker kunnen zich in de loop van jaren ontwikkelen en worden vaak pas zichtbaar als de ziekte zich al in een gevorderd stadium bevindt. Een aantal symptomen van longkanker zijn:

- Hoesten, met name als het blijft hangen en steeds erger wordt
- Pijn in de borst, schouder of rug die niet door het hoesten komt
- Veranderingen in kleur en hoeveelheid speeksel
- Ademnood
- Veranderingen in de stem of heesheid
- Raspende geluiden bij elke ademhaling
- Terugkerende longproblemen, zoals bronchitis of longontsteking
- Ophoesten van slijm, met name als er bloed bij zit
- Bloed ophoesten

Als de oorspronkelijke longkanker is uitgezaaid, kunnen mensen ook symptomen op andere plaatsen in het lichaam krijgen. De meest voorkomende plaatsen waar de kanker kan uitzaaien zijn – behalve

* Bron: www.lungevity.com

andere delen van de longen – de lymfeklieren, botten, hersenen, lever en bijniere. Sommige symptomen die elders in het lichaam kunnen voorkomen zijn:

- Verminderde eetlust of onverklaarbaar gewichtsverlies
- Spierverslapping
- Vermoeidheid
- Pijn aan hoofd, botten of gewrichten
- Botbreuken zonder externe oorzaak
- Neurologische symptomen, zoals evenwichtsproblemen of geheugenverlies
- Zwelling van nek of gezicht
- Algemene zwakte
- Bloedingen
- Bloedpropfen

Bij deze en andere symptomen is het belangrijk je huisarts in te schakelen.*

* Bron: www.lungcancer.com

OVER DE AUTEUR

Chris Haga behaalde zijn Bachelor of Sciences (BSc) in Electronics Engineering Technology aan de Universiteit van Oklahoma. Daarna behaalde hij een Master of Business Administration aan de Universiteit van Dallas. Hij heeft eenendertig jaar als ingenieur voor *Texas Instruments* gewerkt en hield dit vol tot twee weken voor zijn overlijden.

Chris was een toegewijde vader en echtgenoot. Chris en zijn vrouw DeLayne waren tweeëndertig jaar getrouwd en brachten twee zonen groot. Naast fietsen hield hij van natuurfotografie en leerbewerking.

Chris hield van wielrennen. Tot aan zijn diagnose reed hij wekelijks zo'n 130 kilometer. Hij kreeg longkanker met uitzaaiingen in zijn hoofd. Hij had nog nooit gerookt.

De tumor in zijn longen was tot dertien centimeter gegroeid voordat de artsen een succesvolle methode hadden gevonden om de tumor te laten afnemen. Hij kreeg een prognose van zes maanden na de diagnose. Hij leefde zes jaar en kreeg tot drie keer toe te horen dat er geen sporen van de ziekte meer te vinden waren. Hij bleef ondanks de kanker en maar één goede long nog vier jaar wielrennen.

Chris deed mee aan vier klinische studies en heeft zo de medische wetenschap ter bestrijding van longkanker vooruit geholpen. De FDA (het agentschap van de Amerikaanse overheid dat voedsel en medicijnen controleert) heeft twee medicijnen goedgekeurd waar Chris in een proeffase aan deelnam. Een baanbrekende studie waar-

aan Chris heeft meeg geholpen door bloed te doneren, geeft artsen nu de kans sommige longkankers via vloeibare bipten te detecteren in plaats van invasieve chirurgie toe te passen.

Chris was een toegewijd christen en was regelmatig aanwezig bij de praatgroep over kanker in zijn kerk. Hij was een mentor voor anderen die met longkanker leefden en werkte aan de bewustmaking bij het grote publiek dat mensen die nog nooit hebben gerookt ook longkanker kunnen krijgen.

Chris wilde dolgraag dat er iets goeds uit zijn ervaringen met kanker zou voortkomen, zodat het anderen verder zou helpen en dat God door zijn leven geprezen zou worden. Daarin is hij met vlag en wimpel geslaagd.